

VAIKUTTAVUUSMALLI JA -INDIKAATTORIT SEKÄ SEURANNAN TOIMINTAMALLI

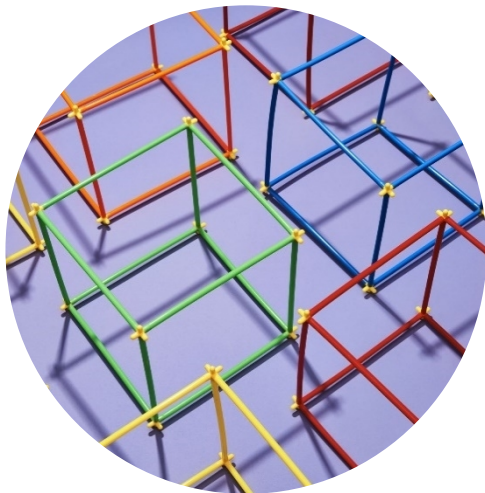
30.7.2023

EDIT 7.9.2023 H-L.P

LAPLAND
Above Ordinary

8.2.2024

Vaikuttavuusmalli

LAPLAND
Above Ordinary

Vaikuttavuusmallin peruselementit

TOIMINTA JA KEINOT

Toimenpiteet ovat organisaatioiden ja toimijoiden **aktiiviteetteja**. Toimenpiteet edellyttävät panoksia, jotka koostuvat rahoituksesta ja muista käytettävissä olevista resursseista.

TUOTOKSET JA TULOKSET

Tuotokset ovat toimenpiteistä syntyviä **välittömiä seurauksia** kuten sidosryhmien saamaa koulutusta tai osaamisen ja ymmärryksen vahvistumista.

VAIKUTUKSET

Vaikutukset koostuvat tuotosten seurauksena syntyvistä yhteiskunnallisista, taloudellisista ja ympäristöön liittyvistä **muutoksista**.

Huom. Tavoiteltujen myönteisten vaikutusten lisäksi vaikutukset voivat kuitenkin olla myös ei-tavoiteltuja, ennakoimattomia ja kielteisiä vaikutuksia.

Toiminta ja keinot

Viestinnän lisääminen

Osaamisen vahvistaminen

Verkostoitumisen ja yhteiskehittämisen vahvistaminen

Hanketoiminnan vaikuttava suuntaaminen

Uusien kestävien ratkaisujen käyttöönotto ja levittäminen

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan vahvistaminen

Vaikuttaminen ja edunvalvonta

Tavoiteltavat tulokset

1. Pk-yritysten ja kunnat saavat tukea ja uudistuvat energiamurroksessa
2. Siirrytään fossiilittomaan lämmöntuotantoon ja öljyn käyttö vähenee
3. Uusiutuvan energian tuotanto lisääntyy
4. Vetytalous mahdollisuudet tunnetaan ja hyödynnetään lapissa
5. Puupohjaisten polttoaineiden tulevaisuus turvataan hiilinielut huomioiden

1. Ympäristöviestintä -ja kasvatus yleistyvät
2. Luonnonsuojelun ja -hoidon osaamisen vahvistuvat
3. Kiertotalous tunnustetaan ympäristönsuojelun ja lumo-työn ratkaisuna
4. Luonnon monimuotoisuutta edistetään laajalti
5. Luontokompensaatioiden merkitys tunnustetaan

1. STF-merkki on käytössä Lapin matkailussa
2. Matkailurakentaminen on kestäväää
3. Matkailukapasiteetti on tehokkaassa käytössä
4. Vähäpäästöinen saapuminen ja liikkuminen Lapissa yleistyvät
5. Luonnon matkailukäyttöä ja reitti-infraa on kehitetty vastuullisuuden ehdoilla

1. Korkealle jalostettua lähiruokaa on saatavilla
2. Pk-luonnontuoteollisuus on kehittynyt
3. Ruoantuotannon kapasiteetti on tehokkaasti käytössä ja siinä hyödynnetään kiertotaloutta
4. Maankäytön hiilensidonta on varmistettu
5. Luonnonkalaa hyödynnetään ja puhtaita vesistöjä suojellaan

1. Monipaikkaista asumista ja työntekoa tuetaan
2. Liikenteen palvelut kehittyvät
3. Siirrytään uusiutuviin polttoaineisiin
4. Raideliikennettä ja rataverkostoa on kehitetty
5. Tieinfrastruktuuri kehittyä ja se vastaa tulevaisuuden tarpeisiin

1. Metsien hiilinielut ja -varastot kasvavat
2. Metsien eri käyttömuotoja yhteensovitetaan
3. Luonnon monimuotoisuus turvataan metsätaloudessa
4. Metsätaloutta kehitetään kestävä biotalouden periaattein ja varmistetaan raaka-aineen saanti
5. TKI-ympäristöistä syntyy uusia ratkaisuja ja innovaatiota

1. Onnistumistarinoita nostetaan aktiivisesti esille
2. Kiertotalousajattelua painotetaan kaikilla tasoilla
3. Resurssitehokkuus (raaka-aineet ja materiaalit) kasvaa
4. Lapissa on syntynyt teollisia symbiooseja keskeisten toimialojen välillä (esim. kaivos- ja metsäteollisuus)
5. Lapissa hyödynnetään kiertotalouden kansainvälinen bisnespotentiaali

Tavoiteltavat vaikutukset

2. Energiamurros edistyy

3. Ympäristönsuojelu ja luonnon monimuotoisuus on turvattu

4. Kestävä matkailu on Lapin kilpailuvoima

5. Arktisessa ruoantuotannossa hyödynnetään tehokkaasti resursseja

6. Liikennejärjestelmä ja saavutettavuus ovat kehittyneet

7. Metsien käyttö on ilmastoviisasta ja kestäväää

8. Kiertotalous edistyy

Päätavoite

1. Hiilineutraali Lappi 2035

Vaikuttavuuden seurannan ja arvioinnin prosessi

8.2.2024

LAPLAND
Above Ordinary

GREEN DEAL -TIEKARTAN SEURANTA OSANA LAPIN SUUNNITTELU- JA KEHITTÄMISJÄRJESTELMÄÄ

OLENNAISIA TAHOJA JA FOORUMEITA JA NIIDEN ROOLITUS

LAKISÄÄTEINEN JÄRJESTELMÄ

TIEDON JAKAMINEN, INFORMOINTI JA VAIKUTTAMINEN (EDUNVALVONTA)

- **Lapin liiton ja ELY:n johtoryhmien yhteiskokous**
Kerran-pari vuodessa ajankohtaisissa yhteisissä teemoissa. osa ennakointimallia.
- **Johdon strategiafoorumi**
Lapin maakunnallisista kehittäjätahoista (oppilaitokset, tutkimus, viranomaiset, metsätoimijat, yrittäjäjärjestö, kauppakamari, metsäsektori, kuntajohtajaverkoston PJ) koostuva ennakoinnin ja tilannekuvan ryhmä
- **Kuntajohtajaverkoston kokoukset**
- **Kuntakaavoittajien aamukahvit**
- **Kuntien elinkeinotiimi:** kuntien elinkeinotoimien ja liiton kokoukset

GREEN DEAL -TIEKARTAN TOIMEENPANO JA SEURANTA OSANA LAPPI-SOPIMUSTA

- **Lapin liiton hallitus**
Lappi-sopimuksen toimeenpanosuunnitelman ja GD-tiekartan hyväksyntä, seurannan toimeksianto.
- **Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR)**
Rahoituksen ja toimenpiteiden suuntaaminen: Päättää rahoituksen linjoista ja isoista hankkeista; Hyväksyy Lappi-sopimuksen toimeenpanosuunnitelman ja sen osana GD-tiekartan toteutuksen seurannan.
- **Maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö**
Rahoituksen valmistelu ja seuranta.

**VIHREÄN
SIIRTYMÄN JAOSTO
(MYR alajaosto)**
Vaikuttavuuden seurannan kokonaisvastuu

Lapin liitolla
varsinainen koordinointi- ja seuranta

ENNAKOINNIN YHTEISTYÖ

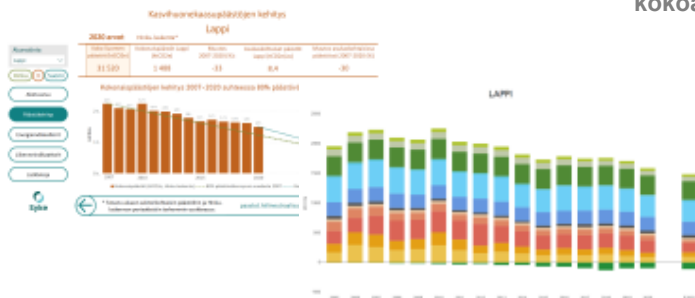
- **STRADA = ELYn ja Lapin liiton epävirallinen strategiaryhmä.**
Tukee GD-tiekartan vaikuttavuuden seurannassa; suuntaa alueellista ennakointia, valmistelee ALKE-keskustelut ja alueelliset kehitysnäkymät.
- **Ennakoinnin toimialaklusterit** (ml. Lapin kauppakamarin jaostot).
- **Vihreän siirtymän huomiointi ennakoinnissa.**
- **Koulutuksen yhteistyöryhmä.**
Osaamisen kehittämisen vastuu GD-tiekartan osalta
- **Lapin ELY:n vihreän siirtymän työryhmä**
- **Metsähallituksen alueellinen luonnonvarasuunnittelu**
- **Metsäneuvosto**
- **Paliskuntain yhdistys - Lapin leaderit ja kalaleader**

Green Deal -tiekartan vaikuttavuuden seurannan näkökulmat

1

Tiedon keruu: Määrällinen tilannekuva ja vaikuttavuus-indikaattoreiden seuranta

Seurantaraportti (PowerBI) upotettuna Lapin liiton sivuille (Lapin Luotsi); Indikaattoritiedon kokoaminen yhteen ja päivitys

2

Yhteisen tilannekuvan muodostaminen ja tarkentaminen

Määrällistä tilannekuvaa täydentävä laadullinen tilannekuva ja toimijakohtaiset tulkinnot

Laadullisen seurantatiedon kerääminen ja kokoaminen eri toimijoilta

3

Toimenpiteiden suuntaaminen ja tiedon jakaminen

Vihreän siirtymän jaoston yhteen kokoama tilannekuva vaikuttavuuden seurannasta osaksi Lappi-sopimuksen toimeenpanoa

- Tarvittavien toimenpiteiden ja rahoituksen suuntaaminen sekä vaikuttaminen ja edunvalvonta eri foorumeilla.
- Green Deal -tiekartan toimenpidelistauksen päivittäminen
- Koosteraportti vaikuttavuuden seurannasta kerran vuodessa (GD-tiekartan mukaisissa tavoitteissa etenemisestä)

1 Tiedon keruu

Määrällinen tilannekuva ja vaikuttavuusindikaattoreiden seuranta

- Määrällisen tilannekuvan mittaristoon on tunnistettu sellaiset vaikuttavuusindikaattorit, jotka mahdollistavat aluetasolla vertailun ja ovat merkitykseltään mahdollisimman ilmaisuvoimaisia. Lisäksi niiden avulla voidaan tehdä arvioivia päätelmiä tulevasta kehitystä. Vaikuttavuuden seurannan mittaristo perustuu pääosin maksuttomiin julkisiin tietoihin.
- Määrällinen seurantaraportti kootaan Lapin liiton sivuille (Lapin Luotsi). Indikaattoritiedot päivittyvät vuosittain, mutta kukin hieman eri aikataululla.
- Mallina toimii Lapin luotsi-sivustolla nykyisin toimivat indikaattoritiedot ja esimerkiksi Suomen ympäristökeskuksen kokoama kuntien ja alueiden ilmastotyön indikaattorit-raportti.
- Koosteraportissa esitetään indikaattoreiden pitkän aikavälin kehityksen suunta (n. 5-10 vuoden seurantajakso) sekä tehdään vertailua suhteessa koko maahan. Indikaattoreiden esitystavoissa on tärkeä huomioida erilaiset ja Lapin kannalta relevantit esitystavat, mutta niissä on hyvä huomioida viimeisimpien tietojen valossa tarkemmin sekä absoluuttinen että suhteellinen muutos.

2 Yhteisen tilannekuvan muodostaminen ja tarkentaminen

- Määrällisen tilannekuvan pohjalta ja sen tueksi tarvitaan tulkintaa ja analyysiä laadullisesta tilannekuvasta. Tämä edellyttää laadullisen seurantatiedon keräämistä ja kokoamista eri toimijoilta ja eri foorumeilta. Yhteisen tilannekuvan kokoaminen on tärkeä tehdä rullaavasti pitkin GD-tiekartan toteutusta.
- Laadullinen analyysi ja tulkinta perustuu erit. Lapissa vihreän siirtymän jaoston ja siihen kuuluvien organisaatioiden asiantuntijoiden laajempaan näkemykseen (ks. Tarkemmin dia, jossa kuvattu GD-tiekartan näkökulmasta olennaisten foorumeiden rooli osana seurantaa).
- Laadullisessa tarkastelussa on syytä kohdentaa huomio yleiseen tilannekuvaan sekä tarkemmin GD-tiekartan seurantaindikaattoreiden tulkintaan ja vastuuttaa eri tahoja tulkitsemaan seurannan eri osa-alueita:
  - **Yleisen tilannekuvan tulkinta:** Miten Green Deal -tiekartan toteutuksessa on ko. osa-alueella yleisemmin edistytty? Millaisia muutoksia toimintaympäristössä on tapahtunut, ja mitä vaikutuksia niillä on Lapin GD-tiekartan toteutukseen?
  - **GD-tiekartan seurantaindikaattoreiden tulkinta:** Mitä seurantaindikaattorit kertovat kehityksen suunnasta (suhteessa yleiseen koko maan kehitykseen)? Millaisia selittäviä tekijöitä on tunnistettavissa? Mitä GD-tiekartan ko. osa-alueen kannalta olennaisia kehityksen piirteitä jää mahdollisesti indikaattoreiden taakse? Mitä tietoa tarvittaisiin lisää?
  - **Tilannekuvasta johdettavat tarpeet:** Tuleeko tavoitteita tai toimenpiteitä muuttaa toteutuneen kehityksen valossa? Millaisia mahdollisia esteitä tai hidasteita on tunnistettu, ja miten näihin voisi puuttua? Mitä toimenpiteissä tulisi huomioida GD-tiekartan vaikuttavuuden vahvistamiseksi?

3 Toimenpiteiden suuntaaminen ja tiedon jakaminen

- GD-tiekartan yhteisen tilannekuvan jäsentämisen ja toimenpiteiden suuntaamisen tueksi tarvitaan systemaattinen läpikäynti ja koonti kerran vuodessa vihreän siirtymän jaostossa. Tämä voisi käsittää yhteisen tulkintatyöpajan ja sitä pohjustavat keskustelut GD-tiekartan mukaisissa tavoitteissa etenemisestä. Tilannekuvan kannalta keskeistä on tuottaa tietoa seuraavien prosessien tueksi:
  - Maakuntaohjelman TOPSU
  - Valtion ja maakuntien väliset aluekehittämisen keskustelut
- Yhteisen tilannekuvan kokoamisen tarkoituksena on yhteisen tulkintatyöpajan ja sitä pohjustavien keskustelujen pohjalta:
  - Tarvittavien toimenpiteiden ja rahoituksen jatkuva suuntaaminen sekä vaikuttaminen ja edunvalvonta eri foorumeilla.
  - Tuottaa tiivis koosteraportti vaikuttavuuden seurannasta GD-tiekartan mukaisissa tavoitteissa etenemisestä sekä raportin osana toimenpidelistauksen päivittäminen ja seurannan ulottaminen toimenpidetasolle.

Green Deal -tiekartan vaikuttavuuden seurannan vuosikello

	aikataulu	Toimenpide ja tarkoitus	Toteuttajat ja toteutustapa	dokumentaatio
VAIHE 0: toimeksianto ja tarpeet	Tammi-helmikuu	0.1 Seurannan rullaava ”toimeksianto” Lapin liiton hallitukselta. Ns. lähetekeskustelu ja kytkeminen Lappi-sopimukseen.	Lapin liiton hallitus, hallituksen kokous	pöytäkirja
Vaihe 1: tiedonkeruu	Helmi-maaliskuu	1.1. Keskustelu seurannan fokuksesta ja toteutuksesta.	Vihreän siirtymän jaosto, kokous : työpaja/dialogi	Työpajan/dialogin tuotos pöytäkirjan liitteenä
	Maaliskuu	1.2. Vaikuttavuusmittareiden kokoaminen ja analyysipohjan + arviointikysymysten laatiminen	Lapin liitto, kyselytyökalu	Mittarit ja analyysipohja + arviointikysymykset
	huhtikuu	1.3. Vaikuttavuusmittariston ja lähtötietojen – ja näkemysten kokoaminen	Vihreän siirtymän jaoston jäsenorganisaatiot, STRADA (+ ennakoitivastaavat ja /klusterit), ÄES-toimijat. Kysely *	Kyselyn kooste (työkalu)
Vaihe 3: tilannekuva	toukokuu	2.1. Tilannekuvan koostaminen: missä mennään green dealin toteutuksessa	Lapin liitto, kyselyn koostaminen ja asiantuntija-analyysi	tilannekuva
	Touko-kesäkuu	2.2. Tilannekuvan läpikäynti ja täydentäminen.	Vihreän siirtymän jaosto, kokous: dialogi	täydennetty tilannekuva
Vaihe 3: toimenpiteiden suuntaaminen ja tiekartan toimeenpano	Elo-syyskuu	3.1. Toimenpidetyöpaja vaikuttavuuden seurannasta vihreän siirtymän jaostossa TOPSU-prosessia varten.	Vihreän siirtymän jaosto, kokous: työpaja	Työpajan tuotos pöytäkirjan liitteenä (sisältö koosteraportille)
	Syyskuu	3.2. Tilannekuvaraportin ja toimenpidesuosituksen sisältävän koosteraportin laatiminen	Lapin liitto, analyysin ja työpajan tuotosten pohjalta	Koosteraportti sis. Tilannekuvan ja toimenpidesuositukset
	Loka-marraskuu	3.3. Green Deal –tiekartan etenemisen koosteraportin käsittely ja toimenpiteiden suuntaaminen.	Lapin liiton hallitus, hallituksen kokous	Pöytäkirja, päivitetty koosteraportti
	Marras-joulukuu+ jatkuvasti	3.4. Suositusten toimeenpano, viestintä, toimenpiteiden aktivointi ja ideointi	Toimenpiteiden ja rahoituksen suuntaaminen: Lapin liitto, sihteeristö, lapin ely-keskus (maakuntaohjelma/Topsu), alke-prosessi Toimenpiteiden ideointi ja toteutus: jaosto ja jaoston organisaatiot, äes-toimijat	- Lappi-sopimus + TOPSU; alke-tilannekuva ja alke-seuranta

Johtopäätökset

Lapin Green deal -tiekartta on laaja kokonaisuus. Tämän työn myötä tiekartasta onnistuttiin tunnistamaan toiminnan ja keinojen muotoja sekä kytkemään seurantaindikaattoreita tiekartan pää- ja alatavoitteisiin. Fokusoimalla vaikuttavuuden seurantaan rajattuun vaikuttavuusindikaattoreiden kokonaisuuteen työn etenemisen seuranta sekä siitä viestiminen helpottuvat.

Vaikuttavuusmalli indikaattoreineen on helpommin hallittava työkalu alueellisen vihreän siirtymän seurantaan. Vaikuttavuusmalliin osallistuneiden, haastateltujen ja työpajaan osallistuneiden, Lapin vihreän siirtymän asiantuntijoiden mukaan Green Deal -tiekartta on laajuutensa vuoksi haastava kokonaisuus, jonka seurantaan vaikuttavuusmalli ei ole kaiken kattava, mutta seurantaan jäsentävä ja kohdentava työkalu.

Rakennetun vaikuttavuusindikaattorikokonaisuuden avulla Lapin liitto, Lapin vihreän siirtymän jaosto sekä sidosryhmät voivat seurata tiekarttatyön vaikuttavuuden suuntaa ja tarvittaessa reagoida oikeisiin alatavoitteisiin. Toteutettu vaikuttavuuden seurannan ja arvioinnin prosessi sovittaa seurannan toteutuksen sekä sen jatkoimet osaksi näiden toimijoiden vuosikelloa.

Seuraavat askeleet

Green Deal -tiekartan seuranta ja indikaattorityö

- Vaikuttavuusindikaattorikonaisuuden ei ole tarkoitus toimia staattisena pakettina vuoden 2035 tavoitteisiin asti, vaan **indikaattoreita on tarkoitus päivittää** sitä myötä kun tieto lisääntyy ja vaikuttavuuden seurannan painopisteet muuttuvat. Indikaattoreiden mahdollisia päivitystarpeita on listattu raportissa.
- Myös taustatyönä tuotettujen **taustaindikaattoreiden seuranta** voidaan ryhtyä toteuttamaan kattavamman kuvan saamiseksi (Liite 1).
- Tiekartassa ei ole päätavoitteiden lisäksi asetettu **määrällisiä tavoitetasoja toimenpiteille**. Tavoitteiden asettaminen helpottaisi vaikuttavien toimenpiteiden suuntaamista ja toteuttamista. Samoin on tarpeen määritellä, mitä vihreällä siirtymällä oikeastaan tarkoitetaan ja tavoitellaan.
- Lapin erityispiirteenä tunnistettiin vihreän siirtymän **oikeudenmukaisuuden kysymykset**. Sillä Green Deal -tiekartassa ei ollut varsinaisia oikeudenmukaiseen siirtymään tähtäviä kysymyksiä, ei oikeudenmukaisuuden indikaattoria luotu vaikuttavuusmalliin. Oikeudenmukaisen siirtymän huomioimiseen on kuitenkin kannattavaa panostaa jatkotyössä.

Seuraavat askeleet

Seurannan toimintamalli

- Työssä tunnistettiin tarve kytkeä Green Deal -tiekartan toimenpiteet **toimijatasolle** vastaamaan kysymykseen, kuka on vastuussa minkäkin toimenpiteen toteutuksesta. Vaikuttavuuden seurannan prosessia voidaan hyödyntää toimijalinkitysten toteutuksessa.
- GD-tiekartan seurannassa ja erityisesti indikaattoritietojen tulkinnessa ja laadullisessa tarkastelussa on syytä vastuuttaa eri tahoja tulkitsemaan seurannan eri osa-alueita.
- Tilannekuvan seurantapohja on syytä rakentaa vuorovaikutuksessa vihreän siirtymän jaoston kanssa. Yhdessä on tärkeä sopia ja koeponnistaa vielä tarkemmin yhteinen sapluuna: A) millaiseen muotoon kootaan indikaattoritiedot ja visualisoinnit, B) alustava indikaattoritietoihin pohjautuva analyysi Lapin liiton johdolla sekä C) riittävä määrä apukysymyksiä, joiden avulla eri toimijat täsmentävät tilannekuvaa. Tätä työtä on tehtävä iteroiden ja rakentaa kokeillen eteenpäin niin, että mallista tulee riittävän kattava ja samalla työmäärällisesti mahdollisena toteuttaa.
- Yhteisen tilannekuvan ja tarvittavien toimenpiteiden muodostamiseksi ei todennäköisesti riitä yksi työpaja vaan tilannekuvaa on rakennettava kumulatiivisesti. Tästä syystä tilannekuvaa ja käytettävän yhteisen työskentelyn fokusta on tarpeen pohjustaa jo ennen yhteistä tilannekuvatyöpajaa ja sopia, mihin jaoston kesken keskitytään erityisesti: roolitus, rahoituksen suuntaaminen ja vaikuttamisen näkökulmat. Jatkossa tilannekuvan kokoamisen roolitusta on tarpeen miettiä esim. niin, että teemoittain voidaan työskennellä kokousten välillä.